

The DAC Journal: Development Co-operation – 2004 Report – Efforts and Policies of the Members of the Development Assistance Committee Volume 6 Issue 1

Summary in Slovak

Vestník Výboru DAC: Správa o spolupráci v oblasti rozvoja za rok 2004 – Opatrenia a stratégie členských krajín Výboru na podporu rozvoja, ročník 6, číslo 1

Zhrnutie v slovenčine

Zhrnutie predsedu Výboru

Táto kapitola má tri ciele:

- jednak zhrnúť aktuálny stav plnenia cieľov agendy „Millenium Development“, a akými spôsobmi by bolo možné podstatne rozšíriť okruh krajín úspešne plniacich tieto ciele,
- po druhé, analyzovať, akým spôsobom by bolo možné do úvah o trvale udržateľnom rozvoji včleniť rozmer bezpečnosti, s využitím koncepcie „ľudskej bezpečnosti“ (human security) ako spojovacieho prvku medzi rozvojom a bezpečnosťou,
- a napokon po tretie, vyhodnotiť pokrok v úsilí o zvyšovanie objemu a účinnosti medzinárodnej pomoci ako jedného z možných faktorov zlepšenia kvality života a jeho bezpečnosti pre chudobných.

Ciele agendy „Millenium Development“

Súčasná situácia, tak ako vyplýva z dostupných štatistík, je šokujúcim obrazom ľudskej biedy. Celosvetovo približne 1,1 miliardy ľudí žije z menšej čiastky než dolár na deň; vyše 100 miliónov detí nikdy nenavštevovalo, a teda ani nevychodilo základnú školu, čím zostávajú bez hoci aj základného vzdelania; na rok 2005 sa nepodarí splniť cieľ rovnosti pohlaví v počte zápisov na základnú školu; vyše 10 miliónov detí vo veku do 5 rokov každoročne zomiera zo zdravotnícky banálnych príčin. K tomu navyše pokračuje šírenie celosvetovej pandémie AIDS, ktorá spolu s maláriou, tuberkulózou a inými relatívne zanedbávanými chorobami spôsobuje vo väčšine krajín subsaharskej Afriky stagnáciu alebo dokonca obrat vo vývoji priemernej dĺžky života. Zároveň sa pritom spolu s rastúcim počtom obyvateľstva a zvyšovaním spotreby zvyšujú tlaky na infraštruktúru a prírodné zdroje.

Aké sú teda vyhliadky na splnenie aktuálnych cieľov v stanovených termínoch? Z celosvetového hľadiska možno s pravdepodobnosťou blížiacou sa istote očakávať len splnenie cieľa zvýšenia individuálnych príjmov, čo je samo o sebe samozrejme chvályhodný výkon. Súčasný odhad naznačuje, že podiel obyvateľov rozvojových krajín žijúcich z menšej čiastky než dolár na deň klesne do roku 2015 oproti súčasnému stavu o 13 %, čo by v absolútnych číslach znamenalo približne 750 miliónov ľudí, v porovnaní s najvyšším počtom okolo 1,5 miliardy ľudí, ktorý bol zaznamenaný začiatkom 80-tych rokov. Zároveň sa však prakticky vo všetkých ostatných oblastiach očakáva, že v nich v celosvetovom priemere nedôjde k splneniu stanovených cieľov, pričom v nich s najväčšou pravdepodobnosťou budú pokračovať súčasné trendy. Najvýraznejší rozpor medzi stanovenými cieľmi a vývojom sa javí v oblasti zdravia.

Bezpečnosť, ľudské práva a rozvoj

Oproti súčasnému stavu je potrebné vytvoriť výraznejší konsenzus o súvislostiach medzi bezpečnosťou a rozvojom, ako aj o praktických dôsledkoch vyplývajúcich z uznania ich dôležitosti. Tento cieľ ešte nadobúda na význame vzhľadom na predpoklad, že organizácie zaoberajúce sa otázkami bezpečnosti a rozvoja musia na splnenie svojich cieľov vo vyššej miere spolupracovať, a zároveň zohľadňovať poznatky, ku ktorým dospeli ich kolegovia. V tomto ohľade je prelomovým dokumentom Správa Komisie pre ľudskú bezpečnosť za rok 2003 pre generálneho tajomníka OSN.

Výbor na podporu rozvoja vo svojej správe z roku 2004 o reforme systému bezpečnosti zdôraznil pre úsilie o riešenie bezpečnostných otázok kľúčovú potrebu koordinovaného prístupu na úrovni vlád jednotlivých krajín. Takýto prístup neznamená, že rozvojové agentúry, či ich politické a vojenské ekvivalenty, musia pustiť so zreteľom svoje vlastné ciele a spôsoby práce či zodpovednosť, ktorou sú viazané. Naopak, na akúkoľvek koordinovanú spoluprácu vlád je potrebné zohľadniť možnosti i obmedzenia všetkých zúčastnených subjektov.

Objem pomoci

Konferencia o otázkach financovania rozvoja, ktorá sa uskutočnila v marci 2002 v Monterrey, znamenala podľa všetkého v oblasti rozdeľovania pomoci obrat a začiatok nového trendu. Po prudkom poklese objemu priamej pomoci v absolútnych číslach (ktorý bol ešte výraznejší vo vyjadrení formou podielu na hrubom domácom produkte) za obdobie rokov 1992 až 1997 sa priama pomoc členských krajín DAC v období rokov 1997 až 2001 ustálila približne na úrovni 0,22 % hrubého domáceho produktu týchto krajín, čím sa obnovil reálny, hoci aj veľmi mierny rast. Len za rok 2002 tak došlo k rastu objemu priamej pomoci v absolútnych číslach o 7 %, ktorý sa v roku 2003 ešte zvýšil o 5 %, s výsledným objemom na úrovni 0,25 % hrubého domáceho produktu krajín DAC v roku 2003, čím došlo prvýkrát k prekročeniu najvyššieho predtým zaznamenaného objemu pomoci z roku 1992. V čase vydania tejto správy ešte nie sú známe výsledky za rok 2004, možno však reálne predpokladať, že aj v treťom roku po sebe bude zaznamenaný významnejší nepretržitý rast objemu pomoci v absolútnych číslach. V zmysle záväzkov z Monterrey by mal objem priamej pomoci krajín DAC do roku 2006 dosiahnuť približne 0,30 % hrubého domáceho produktu týchto krajín, čo by v absolútnych číslach a pri kurze z roku 2003 predstavovalo približne 88 mld. USD. To by znamenalo oproti roku 2001 rast približne o 50 %.

Rozdeľovanie pomoci

Spôsob rozdeľovania pomoci je významným aspektom jej účinnosti, ktorý prispieva k plneniu cieľov agendy „Millennium Development“. Viaceré poznatky naznačujú, že pomoc je účinná predovšetkým tam, kde sa poskytuje v rámci adekvátnych stratégií a že k zlepšeniu životných podmienok chudobných prispeje vtedy, ak bude zohľadňovať celosvetové rozdelenie populácie spĺňajúcej kritériá chudoby. Podľa *Správy o spolupráci v oblasti rozvoja* z roku 2004 sa v priemere zvyšoval podiel pomoci členských krajín DAC v porovnaní s krajinami s lepšími hospodárskymi výsledkami (na približne 70 % oproti krajinám v najvyšších dvoch pätinách rozdelenia); ďalej správa britského DFID (Department for International Development) o *dlhodobej chudobe* poskytla nový nástroj na vyhodnotenie, v akom vzťahu sú príspevky jednotlivých poskytovateľských krajín pomoci k rozdeleniu chudoby vo svete.

Účinnosť pomoci

Napokon sa zamerajme na účinnosť poskytovania pomoci. Jestvuje široký konsenzus tak zo strany poskytovateľov, ako aj rozvojových krajín, že súčasné mechanizmy poskytovania pomoci si žiadajú výrazné zlepšenie. Väčšina výkonných zložiek zabezpečujúcich poskytovanie pomoci, ako aj ich prot'ajšky v cieľových krajinách pracujú v súvislosti s poskytovaním a distribúciou pomoci s maximálnym nasadením. V krajinách s len obmedzenou spôsobilosťou absorbovať väčšie objemy pomoci zaberajú neúmerne veľa času rôzne pracovné cesty, stretnutia za účelom koordinácie činností a rozhovory s poskytovateľmi pomoci či už na individuálnej alebo multilaterálnej úrovni. Tieto činnosti sa v zdrojových ani cieľových krajinách netešia zvlášť veľkej pozornosti verejnosti, hoci sa pritom občas poukazuje na problémy so zodpovednosťou krajín poskytujúcich pomoc.

Rozdelenie pomoci, ktoré zabezpečuje príjemca

Objemy rozdeľovanej pomoci sa od najnižšieho zaznamenaného stavu v roku 1997 zvýšili na v súčasnosti rekordnú zaznamenanú úroveň. Na druhej strane však v posledných rokoch zároveň došlo k výraznému zvýšeniu národného produktu väčšiny z najvýznamnejších cieľových krajín pomoci, čím sa vo výsledku pomer prijatej priamej pomoci k celkovému národnému produktu rozvojových krajín v podstate nezmenil. Celkový objem poskytnutej pomoci cieľovým krajinám možno každoročne pomerne dobre odhadnúť, hoci pre účely plánovania rozpočtov cieľových krajín by napomohla vyššia istota v strednodobom horizonte. Malé krajiny sú príjemcami výrazne vyššej pomoci na hlavu než veľké, hoci z hľadiska podielu na celkovom objeme dovozu tvoria objemy pomoci výraznejšiu zložku len v najmenej rozvinutých krajinách. So zvyšujúcim sa priemerným národným produktom rozvojových krajín sa poskytovanie pomoci v čoraz väčšej miere sústreďuje na najchudobnejšie krajiny, ktoré získavajú prevažne finančnú pomoc, zatiaľ čo naopak technická spolupráca s týmito krajinami zaostáva. Údaje z rôznych zdrojov nasvedčujú, že adresnejšie poskytovanie pomoci pri finančne nákladných projektoch obmedzovania chorôb, zlepšenia potravinovej situácie, poľnohospodárstva a zásobovania vodou by mohlo účinne znížiť ľudskú biedu a prispieť k dosiahnutiu cieľov agendy „Millenium Development“.

Pokrok od Miléniovej deklarácie v roku 2000

Ciele agendy „Millenium Development“ sledujú plnenie potrieb rozvoja stratégiami na zlepšenie dosahovaných výsledkov. Väčšina ázijských a severoafrických krajín dosahuje v plnení stanovených cieľov úspechy; blízkovýchodné, karibské a juhoamerické krajiny zaznamenávajú pokrok v oblasti vzdelania, avšak menší v otázkach boja s chudobou, a napokon vo väčšine najmenej rozvinutých krajín, predovšetkým v subsaharskej Afrike, nedošlo počas 90-tych rokov prakticky k žiadnemu pokroku. Na splnenie cieľov agendy „Millenium Development“ je predovšetkým potrebná prevencia násilných konfliktov a upevňovanie trvalého mieru. Trvalá snaha členských krajín DAC o zachovanie a upevňovanie mieru a bezpečnosti napomáha rozvojovým agentúram riešiť tento kľúčový rozmer Miléniovej deklarácie. Zvýšený dôraz na výsledky tiež napomáha práci Výboru na podporu rozvoja spolu s jeho partnermi na zvyšovaní účinnosti rozvojovej pomoci harmonizáciou metód poskytovania pomoci, prispôbovaním týchto metód stratégiám a systémom jednotlivých krajín a poskytovaním finančných prostriedkov na plánovateľnej báze. Tieto účinné a systematické metódy je však najprv potrebné všeobecne presadiť.

Stratégie a úsilie bilaterálnych poskytovateľov pomoci

Trend vývoja objemu pomoci členských krajín DAC je jednoznačne stúpajúci, čím odráža plnenie záväzkov, ktoré sa prijali na konferencii o financovaní rozvoja v Monterrey v roku 2002. Významná časť tohto navýšeného objemu však pritom pochádza z odpúšťania dlhov. Členské krajiny DAC tiež avízovali opatrenia na zlepšenie účinnosti poskytovanej pomoci zvýšenou harmonizáciou a koordináciou činností jednotlivých zložiek, ako aj opatreniami na podporu lokálneho vlastníctva rozvojových stratégií. V súvislosti s potrebou jednotných stratégií podpory rozvoja sa čoraz viac poskytujúcich krajín snaží prijímať opatrenia na štandardizáciu procesu začlenenia záujmov rozvojových krajín do všetkých oblastí svojej národnej politiky, vrátane obchodu, migrácie, investícií a ochrany životného prostredia. V roku 2004 sa uskutočnil výbor DAC previerku typu „Peer Review“ (posúdenie rovnocennými stranami) v piatich krajinách: Francúzsko, Taliansko, Rakúsko, Nórsko a Austrália.

© OECD 2005

Toto zhrnutie nie je úradným prekladom OECD.

Rozmnožovanie tohto zhrnutia je povolené iba za predpokladu, že bude uvedené autorské právo OECD a názov originálnej publikácie.

Viacjazyčné zhrnutia sú preloženými výňatkami z publikácií OECD, pôvodne uverejnených v anglickom a francúzskom jazyku.

K dispozícii sú bezplatne v on-line kníhkupectve OECD www.oecd.org/bookshop/

Viac informácií získate v Divízii autorských práv a prekladov OECD
Riaditeľstva verejných záležitostí a komunikácie.

rights@oecd.org

Fax: +33 (0)1 45 24 13 91

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal
75116 Paris
France

Navštívte našu webovú lokalitu www.oecd.org/rights/

